

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Затверджено на засіданні кафедри
банківської справи
Протокол №7 від 24.12.2015 р.

**Програма
навчальної дисципліни
"МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ І ВАЛЮТНІ
ОПЕРАЦІЇ"
для студентів усіх спеціальностей
усіх форм навчання**

Укладач: к.е.н., доцент Лебідь О. В.

Відповідальний за випуск
зав. каф. банківської справи Колодізев О.М.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

1. Вступ

Інтеграція економіки України у світову економіку сприяє кількісному та якісному розширенню міжнародних економічних зв'язків нашої країни, що робить дедалі актуальнішими проблеми валютного регулювання та контролю, мінімізації валютних ризиків, використання різноманітних форм міжнародних розрахунків.

Основними суб'єктами міжнародних розрахунків є експортери та імпортери, а також банки, що їх обслуговують. Банки приймають активну участь в обслуговуванні зовнішньоекономічних операцій: на вимогу клієнтів, а також для власних потреб купують або продають іноземні валюти, здійснюють міжнародні розрахунки та фінансування експортно-імпортних угод. У результаті вивчення дисципліни "Міжнародні розрахунки і валютні операції" студент має отримати глибокі знання з теорії та практики здійснення міжнародних розрахунків, операцій на валютному ринку, кредитування експортерів та імпортерів, управління валютними ризиками.

Міжнародні розрахунки охоплюють торгівлю товарами та послугами, а також некомерційні операції, кредити і рух капіталу між країнами, інвестування. Тому питання, пов'язані з вивченням технології здійснення міжнародних розрахунків і валютних операцій, форм і засобів розрахунків, платіжних інструментів, документів і умов постачання в зовнішньоторговельних операціях, особливостей організації міжнародного кредитування, банківських гарантій і поручництва, методів управління ризиками, притаманними міжнародній торгівлі, є важливими для майбутніх фахівців із банківської справи.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх магістрів компетентностей з організації та здійснення міжнародних розрахунків і валютних операцій.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоїти основні принципи та правила здійснення міжнародних розрахунків і валютних операцій в установах банків;

навчитися відкривати та обслуговувати рахунки у іноземній валюті;

навчитися оформлювати та аналізувати зовнішньоекономічні контракти;

орієнтуватися у документах, що супроводжують міжнародні розрахунки;

оволодіти навичками роботи з документами в процесі здійснення

міжнародних розрахунків і валютних операцій;

набути реалізаційних здатностей оформлення міжнародних розрахунків клієнтів банку та власних розрахунків банківської установи;

навчитися здійснювати документарні форми розрахунків;

уміти аналізувати способи фінансування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

Об'єктом навчальної дисципліни є процеси здійснення міжнародних розрахунків і валютних операцій.

Предметом навчальної дисципліни є економічні, організаційні, правові питання, що виникають у процесі міжнародних розрахунків і валютних операцій банків.

Пререквізити. Студенти повинні до початку навчальної дисципліни мають опанувати знаннями та навичками в галузі економічної теорії, економіки підприємства, грошей та кредиту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

особливості міжнародних розрахунків;

основи функціонування міжнародних валютних ринків;

сутність та види ризиків, що супроводжують міжнародні розрахунки
зміст валютних обмежень в Україні;

основні параметри валютно-фінансових умов міжнародних розрахунків;

види ризиків міжнародних розрахунків;

сутність та види рахунків, що відкриваються в установах банків;

перелік документів; на основі яких відкриваються валютні рахунки;

процедуру відкриття рахунків за межами України; знати операції з рахунками клієнтів;

типову структуру зовнішньоекономічного контракту;

види документів при зовнішньоекономічних поставках;

структуру та розділи Інкотермс;

основи авансових розрахунків за зовнішньоекономічним контрактом;

основи розрахунків за відкритим рахунком;

схему розрахунків через банківський переказ;

основи розрахунків з використанням чеків, векселів, платіжних карток;

сутність документарного інкасо;

схему руху інформації і коштів за документ-тарним інкасо;
сутність акредитивної форми розрахунків;
схему руху інформації і коштів за акредитивом;
сутність та види Інкотермс;
сутність та види гарантії;
сутність та види банківського кредитування, сутність міжнародного фінансового лізингу, факторингу, форфейтингу;

вміти:

уміти визначати особливості та види валютних операцій;
особливості міжнародних розрахунків; контролювати дотримання вимог валютного законодавства в процесі здійснення різноманітних валютних операцій;

аналізувати валютно-фінансові умови та оцінювати ризики міжнародних розрахунків;

ідентифікувати клієнтів банку;

відкривати рахунки клієнтам банку;

консультувати клієнтів щодо операцій з валютними рахунками;

уміти аналізувати зовнішньоекономічний контракт, обирати відповідно до умов контракту умови постачань товарів при міжнародних перевезеннях;

уміти виконувати авансові та інші види розрахунків з використанням банківського переказу;

уміти виконувати розрахунки з використанням чеку;

уміти виконувати розрахунки з використанням векселя;

уміти виконувати розрахунки з використанням платіжних карток;

оформляти документарне інкасо;

здійснювати обслуговування документарного інкасо;

оформляти заявку на відкриття акредитиву;

застосовувати правила розрахунків акредитивом;

оформляти поручництво;

оформляти гарантії банку;

розраховувати винагороду банку за гарантію;

визначати умови фінансування зовнішньоекономічних операцій клієнтів;

супроводжувати міжнародні кредитні операції;

оформляти форфейтингові угоди та угоди фінансового лізингу.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага

приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Назва компетентності	Складові компетентності
Здійснювати валютні операції та міжнародні розрахунки	Визначати особливості та види валютних операцій, особливості міжнародних розрахунків. Контролювати дотримання вимог законодавства при здійсненні різноманітних валютних операцій
	Аналізувати валютно-фінансові умови та оцінювати ризики міжнародних розрахунків
	Ідентифікувати клієнтів банку. Відкривати рахунки клієнтам банку. Консультувати клієнтів щодо операцій з валютними рахунками
	Уміти аналізувати зовнішньоекономічний контракт. Уміти обирати відповідно до умов контракту умови постачань товарів при міжнародних перевезеннях
	Уміти виконувати авансові та інші види розрахунків з використанням банківського переказу. Уміти виконувати розрахунки з використанням чеку, векселя, платіжних карток
	Оформляти документарне інкасо. Здійснювати обслуговування документарного інкасо. Оформляти заявку на відкриття акредитиву та застосовувати правила розрахунків ним
	Оформляти поручництво. Оформляти гарантії банку. Розраховувати винагороду банку за гарантію
	Визначати умови фінансування зовнішньоекономічних операцій клієнтів. Супроводжувати міжнародні кредитні операції. Оформляти форфейтингові угоди та угоди фінансового лізингу

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. 2.

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Міжнародні розрахунки і валютні операції"**

Назва теми	Компетентності, які формуються в рамках теми	Пререквізити	Знання	Уміння	Практичні результати
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи валютних відносин і міжнародних розрахунків					
Тема 1. Валютні відносини та операції як сфера здійснення міжнародних розрахунків	Аналізувати функціонування та прогнозувати розвиток національного та світових валютних ринків	Знати сутність та види валютних операцій банків України Знати основи функціонування національного валютного ринку	Понятійний апарат валютних відносин в Україні. Основи функціонування валютного ринку України. Сутність та види валютних операцій банків України	Визначати особливості та види валютних операцій. Аналізувати функціонування світових валютних ринків. Контролювати дотримання вимог валютного законодавства України в процесі валютних операцій	Тенденції функціонування та розвитку валютного ринку. Прогнозування показників валютних ринків
Тема 2. Валютно-фінансові умови та ризики міжнародних розрахунків	Аналізувати валютно-фінансові умови та оцінювати ризики міжнародних розрахунків	Знати сутність ризику та його види у економіці	Особливості міжнародних розрахунків, їх валютно-фінансові умови. Сутність та види ризиків, що супроводжують міжнародні розрахунки.	Визначати особливості міжнародних розрахунків. Аналізувати валютно-фінансові умови міжнародних розрахунків Враховувати ризики, що супроводжують міжнародні розрахунки і валютні операції	Обирати відповідні до особливостей зовнішньоекономічної операції валютно-фінансові умови міжнародних розрахунків

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Валютні рахунки в міжнародних розрахунках	Обслуговувати валютні рахунки клієнтів	Здійснювати ідентифікацію клієнта, відкривати різні рахунки клієнтам банку	Сутність та види рахунків клієнтів. Документи для ідентифікації клієнтів. Операції з рахунками клієнтів	Ідентифікувати клієнтів банку. Відкривати рахунки клієнтам банку. Консультувати клієнтів щодо операцій з валютними рахунками	Здійснення валютних операцій та розрахунків відповідно до чинного законодавства
Тема 4. Документи в зовнішньоторговельних операціях та умови постачань	Аналізувати та оформляти документи у зовнішньоторговельних операціях	Здійснювати аналіз документів у зовнішньоторговельних операціях	Типова структура зовнішньоекономічного контракту. Види документів при зовнішньоекономічних постачаннях. Структуру та розділи Інкотермс	Аналізувати зовнішньоекономічний контракт. Обирати відповідно до умов контракту умови постачань товарів при міжнародних перевезеннях	Оформлення зовнішньоекономічного контракту. Визначення групи термінів Інкотермс
Тема 5. Способи платежів у міжнародних розрахунках	Обирати відповідно до ситуації спосіб платежу у міжнародних операціях	Розрізняти способи платежів у міжнародних операціях	Основи авансових розрахунків та за відкритим рахунком за зовнішньоекономічним контрактом. Схема розрахунків через банківський переказ. Основи розрахунків за чеками, векселями, картками	Виконувати авансові та інші види розрахунків з використанням банківського переказу. Виконувати розрахунки з використанням чеку. Виконувати розрахунки з використанням векселя. Виконувати розрахунки з використанням платіжних карток	Використання різних платіжних інструментів для здійснення міжнародних розрахунків Перевірка реквізитів векселя, чека

1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 2. Способи платежів і форми міжнародних розрахунків					
Тема 6. Документарні форми розрахунків	Проводити документарні розрахунки	Визначення типів інкасо і акредитиву, аналіз потреб клієнтів та рекомендація їм відповідної форми розрахунків	Сутність і схема руху інформації і коштів за документарним інкасо. Сутність і схема руху інформації і коштів за акредитивом	Оформляти документарне інкасо. Здійснювати обслуговування документарного інкасо. Оформляти заявку на відкриття акредитиву. Застосовувати правила розрахунків акредитивом	Оформлення і проведення міжнародних розрахунків з використанням документарного інкасо та акредитиву
Тема 7. Банківська гарантія в міжнародних розрахунках	Супроводжувати міжнародні розрахунки гарантіями та поручництвами	Здійснювати аналіз потреб клієнтів та рекомендація їм гарантійної операції або поручництва	Сутність та структурні елементи банківської гарантії. Сутність та структурні елементи поручництва	Оформляти поручництво. Оформляти гарантії банку. Розраховувати винагороду банку за гарантію	Оформлення банківських гарантій. Оформлення та перевірка поручництв
Тема 8. Банківське фінансування зовнішньоекономічних угод	Фінансувати міжнародні розрахунки і валютні операції клієнтів	Здійснювати вибір фінансування зовнішньоторговельних угод	Сутність і особливості міжнародного кредитування. Сутність і особливості лізингу, факторингу, форфейтингу	Організація кредитування зовнішньоторговельних угод клієнтів банку. Організація проведення фінансування на умовах лізингу, факторингу, форфейтингу	Кредитування зовнішньоторговельних угод Проведення фінансування на умовах лізингу, факторингу, форфейтингу

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС). Форма підсумкового контролю – залік.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи валютних відносин і міжнародних розрахунків

Тема 1. Валютні відносини та операції як сфера здійснення міжнародних розрахунків

1. Сутність і співвідношення понять "міжнародні розрахунки" та "валютні операції".

Визначення сутності міжнародних розрахунків. Визначення сутності валютних операцій. Законодавче регулювання міжнародних розрахунків і валютних операцій. Зв'язок міжнародних розрахунків з валютними операціями в банківській практиці.

2. Основи організації валютних відносин в Україні.

Сутність і функції валютного ринку. Основні суб'єкти валютного ринку та їх функції: уповноважені банки; уповноважені фінансові установи, Національний банк України. Нормативно-правове забезпечення і особливості функціонування валютного ринку України.

3. Сутність та види валютних операцій.

Поточні торговельні і неторговельні валютні операції. Перелік операцій, що пов'язані з рухом капіталу, та особливості їх здійснення в Україні. Валютні угоди з негайною поставкою: сутність і механізм проведення. Строкові валютні операції. Форвардні угоди. Поняття і види валютних опціонів. Валютні ф'ючерси. Поняття і класифікація угод своп. Валютний арбітраж.

Тема 2. Валютно-фінансові умови та ризики міжнародних розрахунків

1. Валютно-фінансові умови міжнародних розрахунків.

Фактори, які здійснюють вплив на міжнародні розрахунки. Платіжний баланс країни як консолідований звіт з міжнародних платежів. Структура міжнародних розрахунків України. Умови оплати за міжнародними торговельними операціями. Валюта ціни, валюта платежу, форми

розрахунків. Пошук прийнятного виду платежу в експортно-імпортних операціях.

2. Ризики міжнародних розрахунків.

Класифікація ризиків, що виникають у процесі міжнародного товарообміну: ризик країни, банківський, валютний, ризик контрагента. Ризики ділових партнерів у зовнішній торгівлі. Можливі шляхи запобігання ризикам.

Тема 3. Валютні рахунки в міжнародних розрахунках.

1. Банківські кореспондентські рахунки.

Установлення кореспондентських відносин між банками. Міжнародний кореспондентський договір. Порядок відкриття та механізм функціонування рахунків типу НОСТРО, ЛОРО банків. Функції контролю за здійсненням операцій через кореспондентські рахунки банків в іноземній валюті та банків-нерезидентів у гривнях.

2. Порядок відкриття та використання рахунків в іноземній валюті в Україні.

Вимоги НБУ щодо відкриття, ведення закриття рахунків в іноземній валюті. Порядок проведення операцій банків з розрахунково-касового обслуговування клієнтів в іноземній валюті.

3. Порядок відкриття та використання рахунків за межами України.

Особливості відкриття та використання рахунків в іноземній валюті за межами України. Порядок ліцензування операцій за межами України.

Тема 4. Документи в зовнішньоторговельних операціях та умови постачань.

1. Характеристика зовнішньоекономічного контракту.

Типова структура зовнішньоекономічного контракту. Валютно-фінансові і платіжні умови зовнішньоекономічних угод. Валюта ціни, валюта платежу. Базисні умови поставки Інкотермс. Обов'язки покупця та продавця за різних умов поставки.

2. Види документів при міжнародних постачаннях.

Види документів, які використовують при міжнародних постачаннях: комерційні, транспортні, страхові, офіційні, фінансові.

3. Угоди на міжбанківському валютному ринку.

Порядок та умови торгівлі іноземною валютою в Україні. Правила функціонування Системи підтвердження угод на міжбанківському валют-

ному ринку України. Правила перерахування (зарахування) коштів за окремими операціями з іноземною валютою і банківськими металами. Купівля валюти на Міжбанківській валютній біржі України для здійснення міжнародних розрахунків.

Змістовий модуль 2. Способи платежів і форми розрахунків

Тема 5. Способи платежів у міжнародних розрахунках.

1. Авансові платежі і розрахунки між сторонами за відкритим рахунком.

Засоби здійснення міжнародних платежів. Аванс як найбільш вигідна форма платежів для експортера. Товарна та грошова форми авансу. Особливості розрахунків через відкритий рахунок. Здійснення платежів з використанням банківського переказу.

2. Платежі з використанням чеків, платіжних карток та векселів.

Використання чеків у розрахунках торговельного і неторговельного характеру. Види чеків: на пред'явника, іменний, ордерний. Строк дії та строк обороту чеків. Розрахунки за допомогою платіжних карток. Використання векселів в міжнародних розрахунках. Види векселів, функції індосаменту. Особливості операцій банків з векселями.

3. Способи здійснення міжнародних платежів.

Способи здійснення міжнародних платежів, платежі через міжбанківські системи комунікацій. Особливості системи комунікацій СБІФТ. Обслуговування банками фізичних осіб з переказу коштів за кордон здійснюється за допомогою спеціальних платіжних систем, таких як Western Union та MoneyGram. Розвиток внутрішньодержавних банківських та небанківських платіжних систем в Україні.

Тема 6. Документарні форми розрахунків.

1. Міжнародні розрахунки за допомогою інкасо.

Особливості документарних форм розрахунків. Сутність і особливості міжнародного інкасо. Механізм використання двох варіантів інструкцій: документи проти платежу (D/P), документи проти акцепту (D/A). Сторони-учасники документарного інкасо. Оформлення інкасового доручення в банку. Проблеми, переваги та недоліки інкасово.

2. Міжнародні розрахунки за допомогою акредитиву.

Сутність і особливості міжнародного акредитиву. Види акредитивів. Сторони-учасники документарного акредитиву. Процедура здійснення акредитивної операції. Зміна умов, анулювання і закриття акредитивів. Особливості використання акредитивів у зовнішньоторговельних операціях підприємств України. Проблеми, переваги та недоліки акредитивної форми розрахунків.

Тема 7. Банківська гарантія в міжнародних розрахунках.

1. Принципи та сутність банківського гарантування.

Загальні принципи і правові засади банківського гарантування. Сутність поручництва. Механізм надання поручництва і гарантії. Типи гарантій: відзивні і безвідзивні, умовні та безумовні. Форми гарантій: прямі та контргарантії. Види гарантій: платіжні та контрактні.

2. Учасники гарантійних операцій і взаємовідносини між ними.

Види гарантій, які часто застосовують в операціях із зарубіжними країнами. Роль банківських гарантій для забезпечення платіжних зобов'язань контрагентів за угодами. Учасники гарантійних операцій і взаємовідносини між ними.

Тема 8. Банківське фінансування зовнішньоекономічних угод.

1. Види і форми міжнародного кредиту.

Сутність міжнародного кредиту. Види і форми міжнародних кредитів. Кредитний ризик банку. Методи аналізу кредитоспроможності позичальника. Визначення ціни кредиту. Сутність фірмового кредиту. Іноземні кредитні лінії під гарантії Кабінету Міністрів України. Спільне фінансування експортних операцій Укрексімбанком та МБРР. Контроль за використанням і поверненням іноземних кредитів.

2. Міжнародний факторинг та форфейтинг.

Види факторингу, визначення вартості факторингової послуги. Форфейтингові ризики та засоби запобігання їм. Вартість боргових зобов'язань за форфейтингових операцій.

3. Лізинг у фінансуванні зовнішньоекономічних угод.

Лізинг, як інструмент кредитування у сфері зовнішньоекономічних відносин. Загальні положення про укладання договорів лізингу у сфері банківської діяльності.

3. Теми та плани практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також отримання навичок розв’язання ситуаційних та розрахункових завдань.

Практичні заняття проводяться з однією академічною групою. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв’язування завдань з їх обговоренням, розв’язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

На кожному практичному занятті викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність у дискусії, уміння формулювати і відстоювати свою позицію, точність і правильність відповідей тощо. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв’язання їх студентами на занятті. Отримані студентом оцінки за практичні заняття враховуються при виставленні поточної модульної оцінки з даної навчальної дисципліни. План проведення практичних занять подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

План проведення практичних занять

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань)
1	2
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи валютних відносин і міжнародних розрахунків	
Тема 1. Валютні відносини та операції як сфера здійснення міжнародних розрахунків	1. Етапи розвитку світової валютної системи. 2. Етапи становлення та розвитку валютного ринку України. 3. Світові валютні і фінансові кризи. 4. Сучасний стан валютного ринку України. 5. Статистика діяльності міжбанківського валютного ринку України
Тема 2. Валютно-фінансові умови та ризики міжнародних розрахунків	1. Порядок і терміни декларування валютних цінностей і майна резидентів, яке перебуває за межами України. 2. Порядок, види, форми і терміни подання звітності резидентами і нерезидентами про їх валютні операції. 3. Розв’язання практичних завдань

Закінчення табл. 3.1

1	2
---	---

Тема 3. Валютні рахунки в міжнародних розрахунках	1. Сутність міжнародних кореспондентських відносин. 2. Механізм здійснення операцій через міжбанківські кореспондентські рахунки. 3. Ліцензування валютних операцій. 4. Розв'язання практичних завдань
Тема 4. Документи в зовнішньоторговельних операціях та умови постачань	1. Обов'язкові та додаткові умови контракту. 2. Використання транспортних, комерційних, фінансових, страхових, офіційних документів при міжнародних поставках. 3. Розв'язання практичних завдань
Змістовий модуль 2. Способи платежів і форми розрахунків	
Тема 5. Способи платежів при міжнародних розрахунках	1. Одноманітний закон про чеки. 2. Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі. 3. Міжнародні платіжні системи. Засоби безпеки в мережі. 4. Архітектура та основні стандарти мережі СБІФТ. 5. Особливості здійснення переказів через систему Western Union. 6. Особливості переказів через систему Money Gram. 7. Розв'язання практичних завдань
Тема 6. Документарні форми розрахунків	1. Уніфіковані звичаї та правила по акредитиву. 2. Уніфіковані правила по інкасо. 3. Переваги і недоліки використання інкасо та документарного акредитива для експортера й імпортера. 4. Розв'язання практичних завдань
Тема 7. Банківська гарантія в міжнародних розрахунках	1. Принципи та сутність банківського гарантування. 2. Учасники гарантійних операцій і взаємовідносини між ними. Порядок видачі банківської гарантії. 3. Види гарантій, які часто застосовують в операціях із зарубіжними країнами. 4. Роль банківських гарантій для забезпечення платіжних зобов'язань контрагентів за угодами. 5. Розв'язання практичних завдань
Тема 8. Банківське фінансування зовнішньоекономічних угод	1. Види та форми міжнародного кредиту. 2. Факторингові, форфейтингові, лізингові операції банків. 3. Механізм здійснення міжнародних кредитних операцій за кредитними лініями. 4. Визначення ціни кредиту. Прогнозна оцінка прибутку від угоди. 5. Проблема зниження ризику при кредитуванні експортно-імпортних операцій. 6. Розв'язання практичних завдань

4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття – це організаційна форма навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача вирішують задачі з управління інформаційними та фінансовими потоками із використанням комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення. Вони проводяться з однією академічною групою, яка поділяється на дві підгрупи, що навчаються в двох комп'ютерних аудиторіях.

На кожному лабораторному занятті викладач оцінює підготовку студентів до заняття, уміння здійснювати автоматизоване вирішення завдань із управління банківською діяльністю. Підсумкові оцінки за кожне лабораторне заняття вносяться у відповідний журнал. Отримані студентом оцінки за окремі лабораторні заняття враховуються при виставленні поточної модульної оцінки з даної навчальної дисципліни. Теми лабораторних робіт з навчальної дисципліни наведено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

План лабораторних занять

Тема	Тематика та зміст лабораторних занять
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи валютних відносин і міжнародних розрахунків	
Тема 1. Валютні відносини та операції як сфера здійснення міжнародних розрахунків	Імітаційне моделювання торгівлі на міжнародному валютному ринку
Тема 2. Валютно-фінансові умови та ризики міжнародних розрахунків	Імітаційне моделювання торгівлі на міжнародному валютному ринку
Тема 3. Валютні рахунки в міжнародних розрахунках	Оформлення переказів у іноземній валюті та їх обробка в АБС
Тема 4. Документи в зовнішньоторговельних операціях та умови постачань	Оформлення платіжного доручення у іноземній валюті та його обробка в АБС
Змістовий модуль 2. Способи платежів і форми розрахунків	
Тема 5. Способи платежів у міжнародних розрахунках	Оформлення акредитива у іноземній валюті та його обробка в АБС
Тема 6. Документарні форми розрахунків	Оформлення переказів у іноземній валюті та їх обробка в АБС
Тема 7. Банківська гарантія в міжнародних розрахунках	Оформлення гарантії у іноземній валюті та її обробка в АБС
Тема 8. Банківське фінансування зовнішньоторговельних угод	Формування звітності банку з валютних операцій та звіту щодо валютної позиції

5. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються

студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок з навчальної дисципліни, наведені в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Індивідуальний план самостійної роботи студента

Тема	Види та форми СРС	Форми контролю та звітності
1	2	3
Змістовий модуль 1. Роль банків в організації міжнародних розрахунків		
Тема 1. Валютні відносини та операції як сфера здійснення міжнародних розрахунків	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів ПНС за темою 1. Підготовка до практичних занять. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка доповідей і есе. Підготовка до тестового контролю знань	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
Тема 2. Валютно-фінансові умови та ризики міжнародних розрахунків	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів ПНС за темою 2. Підготовка до практичних занять. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка доповідей і есе. Підготовка до тестового контролю знань	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
Тема 3. Валютні рахунки в міжнародних розрахунках	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів ПНС за темою 3. Підготовка до практичних занять. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка доповідей і есе. Підготовка до тестового контролю знань	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
Тема 4. Документи в зовнішньоторговельних операціях та умови постачань	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів ПНС за темою 4. Підготовка до практичних занять. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка доповідей і есе. Підготовка до тестового контролю знань	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять

Закінчення табл. 5.1

1	2	3
Змістовий модуль 2. Способи платежів і форми розрахунків		

Тема 5. Способи платежів при міжнародних розрахунках	Вивчення літератури та матеріалів ПНС за темою 5. Підготовка до практичних занять. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка до тестового контролю знань	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів
Тема 6. Документарні форми розрахунків	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів ПНС за темою 6. Підготовка до практичних занять. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка доповідей і есе. Підготовка до тестового контролю знань	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
Тема 7. Банківська гарантія в міжнародних розрахунках	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів ПНС за темою 7. Підготовка до практичних занять. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка до тестового контролю знань	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів
Тема 8. Банківське фінансування зовнішньоекономічних угод	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів ПНС за темою 8. Підготовка до практичних занять, пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка доповідей і есе	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів

6. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни "Міжнародні розрахунки і валютні операції" для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, ділові ігри, презентації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів, закріпленні теоретичних знань на практиці, підвищенні самосвідомості студентів, формуванні здатності приймати самостійні рішення, формуванні здібностей до колективних рішень, виробленні здібностей до соціальної інтеграції, придбанні навичок розв'язанні конфліктів.

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Валютні відносини та операції як сфера здійснення міжнародних розрахунків	<i>Проблемна-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Вибір стратегії дилера при роботі на валютному ринку"; <i>робота в малих групах</i> при дослідженні методів управління валютною позицією; <i>мозкова атака</i> щодо пошуку напрямків підвищення ефективності діяльності валютного дилера; <i>ділова гра</i> "Управління валютними ризиками"
Тема 2. Валютно-фінансові умови та ризики міжнародних розрахунків	<i>Проблемна-лекція</i> з питання "Проблеми і перспективи входження України в міжнародну валютно-фінансову систему"
	<i>семінар-дискусія</i> з питання "Об'єктивна необхідність інтеграції України в систему міжнародних фінансів. Стан та перспективи співробітництва України з міжнародними фінансовими інституціями"
Тема 3. Валютні рахунки в міжнародних розрахунках	<i>Міні-лекція</i> з питання "Правове забезпечення операцій банків щодо розрахунково-касового обслуговування клієнтів в іноземній валюті"
Тема 4. Документи в зовнішньоторговельних операціях та умови постачань	<i>Міні-лекція</i> з питання "Валютно-фінансові умови контракту як засіб запобігання ризикам при зовнішньоекономічних операціях"; <i>семінар-дискусія</i> з питання "Специфіка окремих умов зовнішньоекономічного контракту та інших документів, особливості їх використання в сучасних умовах"; <i>робота в малих групах</i> для складання зовнішньоекономічного контракту, та інших товаросупровідних документів; <i>презентація</i> малими групами різних типів зовнішньоекономічних контрактів
Тема 5. Способи платежів у міжнародних розрахунках	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Досвід використання інформаційних і телекомунікаційних технологій в банках"

Закінчення табл. 6.1

1	2
Тема 5. Способи платежів у міжнародних розрахунках (продовження)	Співробітництво із зарубіжними платіжними системами"; <i>робота в малих групах</i> при оформленні платіжних документів;

	<i>презентація</i> малими групами результатів роботи
Тема 6. Документарні форми розрахунків	<i>Проблемна лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Напрямки удосконалення документарних форм розрахунків"; <i>робота в малих групах</i> щодо обґрунтування вибору оптимальної форми розрахунків для окремих контрактів; <i>презентація</i> результатів роботи малими групами
Тема 7. Банківська гарантія в міжнародних розрахунках	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Проблеми практичного застосування банківської гарантії при зовнішньоекономічних операціях"; <i>робота в малих групах</i> при дослідженні особливостей різних видів гарантій; <i>кейс</i> "Оцінка ефективності застосування гарантії"
Тема 8. Банківське фінансування зовнішньоекономічних угод	<i>Міні-лекція</i> з питання "Проблеми і перспективи розвитку кредитування експортно-імпорتنих операцій"; <i>робота в малих групах</i> з метою пошуку шляхів зниження кредитного ризику; <i>кейс</i> "Проблема практичного застосування сучасних методик для оцінки кредитного ризику зовнішньоекономічного контракту"

8. Рекомендована література

8.1 Основна література

1. Господарський Кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 18–22. – С. 144.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – С. 377.
3. Про обіг векселів в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 24. – С.128.
4. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 40. – С. 364.
5. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : Декрет Кабінету міністрів України від 19.02.93 за № 15-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 17. – С. 184.
6. Холодна Ю. Є. Валютне регулювання. Конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050105 усіх форм навчання. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. – 112 с.